

การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร
ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช*

AN APPLICATION OF IDDHIPADA DHAMMA IN WORK PERFORMANCE
OF PERSONNEL IN CHA-UAT DISTRICT OFFICE
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

อุบลวรรณ ไชยเรนทร์

Ubonwan Chairan

กัณตภณ หนูทองแก้ว

Kantaphon Nuthongkaew

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโสกราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: biwubonwan255670@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน ที่ต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอ ชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ประชากร ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอชะอวด จำนวน 410 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejeic และ Morgan ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 196 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่า t-test และหาค่า F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97) 2) ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน ที่ต่างกัน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านฉันทะ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน จัดอบรม สัมมนาในองค์กรเพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น

* Received 29 January 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 29 February 2020

ด้านวิริยะ จัดซื้ออุปกรณ์ที่ทันสมัย ด้านจิตตะ ให้มีการอบรมสมาธิแก่บุคลากรเพื่อให้ทำงานอย่างมีสมาธิ ด้านวิมังสา ให้เวลาอย่าเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย

คำสำคัญ: อิทธิบาทธรรม, การปฏิบัติงาน, บุคลากร, ที่ว่าการอำเภอชะอวด

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the application of the itthdaht Dhamma Practice to the personnel performance to Cha-uat District Office, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province. 2) In order to compare the utilization of itthdaht Dhamma Practice to the work of personnel at Cha-uat District, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province, which have different gender, age, education level, marital status and monthly income. 3) to study the suggestions on the guidelines for promoting the application of the itthdaht Dhamma Practice to the personnel of Cha-uat District Office, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province, by Using quantitative research data were collected by questionnaires. The population consisted of 410 personnel. Specified the sample group using the schedule of Krejeic and Morgan. The sample size was 196 people. The data analysis was done using percentage, mean, standard deviation and finding. T-test and F-test.

The results of the research showed that 1) The results of the study the application of the itthdaht Dhamma Practice to the work of personnel overall, in the 4 aspects, was at the high level ($x = 3.97$) 2) The Comparative results of classified by gender, age, education level, marital status, and monthly income, found that the overall was not significantly different at the .05 level. 3) Suggestions on ways to promote the application of itthdaht Dhamma Practice to the operations of the personnel. In the area of perseverance, procurement of modern equipment in Chitta to have concentration training for personnel to work with Do not concentrate on the scrutiny of time to suit the task assigned.

Keywords: Itthbaht Dharma, Operations, Personnel, Cha-Uat District Office

บทนำ

พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่ปฏิบัติงานซึ่งได้เรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความรู้เกี่ยวกับ

การนำหลักธรรมที่ได้จากการเรียนรู้จากวิชาพระพุทธศาสนาไปใช้ประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวันในสังคม องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตรัสถึง อธิปไตย ซึ่งได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนาที่ปรากฏในพระอภิธรรมปิฎก วิภังค์ ดังนี้ อธิปไตย 4 ได้แก่ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1) เจริญอธิปไตยที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขาร 2) เจริญอธิปไตยที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขาร 3) เจริญอธิปไตยที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร 4) เจริญอธิปไตยที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร (อภิ.วิ.อ. 431/325) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) หลักธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติบรรลุถึงความสำเร็จทั้งในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติตามหลักอธิปไตยทั้ง 4 ประการ ซึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ได้ทรงปฏิบัติมาด้วยพระองค์เองและได้ทรงตรัสสั่งสอนให้พุทธบริษัทได้รู้และปฏิบัติตามจน เป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งและเห็นจริงตามคำสั่งสอนของพระองค์และการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้งานในชีวิตประจำวัน เพื่อจะได้สามารถดำเนินชีวิตไปอย่างมีความสุขและเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของสังคมเพื่อจะได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความมั่นคงก้าวหน้าต่อไป หลัก อธิปไตยธรรมนั้นเป็นหลักธรรมที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนาที่จะนำมาใช้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่ต่าง ๆ ได้อย่างดี ยิ่ง ซึ่งบุคลากรที่ปฏิบัติงานที่ว่าการอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังมีได้นำหลักอธิปไตยธรรมมาใช้ในปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่

ดังนั้นเพื่อให้แต่ละคนได้รู้จักทำหน้าที่ตามบทบาทของตนได้อย่างถูกต้ององค์กรจะมีความหมายและบรรยากาศในองค์กรที่เป็นมิตรและร่มเย็นเป็นสุขตลอดไป ธรรมะที่เหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติงาน คือ อธิปไตยธรรม ซึ่งหมายถึง ธรรมแห่งความสำเร็จโดยหลักธรรมในอธิปไตยธรรม ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพอใจ หมายถึง ความรักงาน พอใจกับงานที่ทำอยู่ 2) วิริยะ ความพากเพียร หมายถึง ความขยันหมั่นเพียรกับงาน 3) จิตตะ ความเอาใจใส่และรับผิดชอบในการปฏิบัติงานหมายถึง ความเอาใจใส่ที่จะรับผิดชอบงาน 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง ตรวจสอบ วิเคราะห์ ด้วยปัญญาอย่างมีเหตุและผลในการปฏิบัติงานหมายถึง การพินิจพิเคราะห์และผู้ปฏิบัติงานต้องใช้ปัญญาในการตรวจสอบงาน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2559) ดังนั้น ธรรมะที่เหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติงานคือ อธิปไตยธรรม ซึ่งหมายถึง ธรรมแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ หรือความพอใจ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานต้องชอบหรือศรัทธาในงานที่ทำอยู่และมีความสุขกับงานที่ได้รับมอบหมาย วิริยะ หรือ ความพากเพียรผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานที่ได้รับมอบหมายรวมทั้งหมั่นฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น จิตตะ ความเอาใจใส่ หมายถึง ความเอาใจใส่ที่จะรับผิดชอบงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีจิตใจหรือสมาธิจดจ่อกับงานที่ทำ รวมถึงมีความรอบคอบและรับผิดชอบในงานที่ทำอย่างเต็มสติกำลัง วิมังสา ความสอดส่องในเหตุและผล หมายถึง การพินิจพิเคราะห์และใช้ปัญญาตรวจสอบงานผู้ปฏิบัติงานด้วยปัญญา

ด้วยสมองค์รวมถึงการมีความเข้าใจในงานอย่างลึกซึ้งทั้งในแง่ขั้นตอนและผลสำเร็จ ผลสัมฤทธิ์ของงาน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2545)

ที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย เป็นสถานที่ในการปฏิบัติราชการของบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการบริหารงานราชการ ซึ่งประกอบไปด้วยหลายฝ่ายที่ปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ ในส่วนของการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย ยังมีปัญหาอยู่บ้างในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะบุคลากรบางท่านไม่ได้รักงาน ไม่พอใจกับงานที่ทำอยู่ผู้ปฏิบัติงาน ขาดความขยันหมั่นเพียรอยู่บ้างและยังไม่เอาใจใส่ที่รับผิดชอบและการดูแลประชาชนที่มาติดต่องานที่สำคัญไปกว่านั้นบุคลากรบางคนยังใช้เหตุผลพินิจพิจารณาที่ค่อนข้างน้อย

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้หนึ่งปฏิบัติงานอยู่ในที่ว่าการอำเภอ จึงตระหนักถึงความสำเร็จของการนำหลักอิทธิบาทธรรม ไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย ในด้านต่างๆ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นข้อเด่นและข้อด้อย และระดับการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา อันจะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของบุคลากรที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา และสามารถนำผลที่พบไปใช้ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน ที่ต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย อำเภอลำทะเมนชัยจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากร ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 410 คน (สถิติรายชื่อบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ณ ที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย ประจำปี 2561) กลุ่มตัวอย่าง คือบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอลำทะเมนชัย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 196 คน หาคำนวณของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejciec และ Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

(สงศรี ชมภูวงศ์, 2549) โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้แก่ โดยการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม

ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ 1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3) สร้างเครื่องมือการวิจัย 4) นำเครื่องมือการวิจัยที่สร้างเสร็จเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ทำการตรวจสอบ และเสนอแนะ 5) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ 6) นำเครื่องมือการวิจัยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับศาสนาและมีความรู้ในการปฏิบัติงาน ณ ที่ว่าการอำเภอชะอวด เสนอเป็นผู้โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index : IOC) ซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 1 7) ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามที่ได้ค่า IOC น้อยกว่า 0.5 โดยผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรที่ว่าการอำเภอจุฬาภรณ์ อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8578) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย 2) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากประชากรที่กำหนดไว้ 3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถาม และตรวจสอบความสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์ข้อมูลการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) แล้วแปลผลค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามโดยการแปลผลค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามใช้เกณฑ์แปลความหมายของเบสท์ (Best J. W., & James V. K., 1986)

ผลการวิจัย

1. การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยรวมทั้ง 4 ด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิมังสา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.01) รองลงมา คือ ด้านฉันทะ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.99 ส่วนด้านจิตตะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.93)

2. ผลการเปรียบเทียบการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน ที่ต่างกัน บุคลากรที่มี เพศ ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรที่ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช มากกว่าเพศชาย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า บุคลากรที่มี เพศ ต่างกัน มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่างกัน และ ระดับการการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี อายุ ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย บุคลากรที่มี อายุ ต่างกัน มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามอายุ ต่ำกว่า 30 ปี 30 – 40 ปี 41 – 50 ปี และตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า เยาวชนที่มี อายุ ต่างกัน มีการการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่างกัน

3. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะ และ แนวทางส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพเยาวชนผ่าน การอบรมค่ายคุณธรรม จริยธรรม กรณศึกษา นักเรียนโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

แนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ มีความถี่สูงสุด รองลงมาคือด้านฉันทะ ส่วนด้านวิมังสา มีความถี่ต่ำสุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านฉันทะ แนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ ลำดับที่ 1 ที่ว่า ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน จัดอบรม สัมมนาในองค์กร เพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น มีความถี่สูงสุด รองลงมาคือ ลำดับที่ 2 ที่ว่า ควรให้มีการมอบหมายงานให้ตรงกับตำแหน่งและประสบการณ์ของบุคลากร ส่วนลำดับที่ 3 ที่ว่า เพิ่มค่าตอบแทนให้ตามความสามารถและตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความถี่ต่ำสุด

ด้านวิริยะ แนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ ลำดับที่ 1 ที่ว่า จัดซื้ออุปกรณ์ที่ทันสมัย ให้แก่บุคลากรเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน มีความถี่สูงสุด รองลงมาคือ ลำดับที่ 2 ที่ว่า การสร้างบรรยากาศในสถานที่ทำงานให้บุคลากรได้ผ่อนคลาย ขณะทำงาน สร้างแรงจูงใจด้านบวกให้บุคลากรเพื่อให้งานที่ปฏิบัตินั้นสำเร็จ ส่วนลำดับที่ 3

ที่ว่า จัดอบรม สัมมนา สร้างความรู้ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบ และสร้างจิตสำนึกองค์กร มีความดีต่ำสุด

ด้านจิตตะ แนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ ลำดับที่ 1 ที่ว่า ควรให้มีการอบรมสมาธิแก่บุคลากรเพื่อให้ทำงานอย่างมีสมาธิ จดจ่ออยู่กับงาน มีความดีสูงสุด รองลงมาคือ ลำดับที่ 2 ที่ว่า เสริมสร้างจิตสำนึกในการทำงานและให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ส่วนลำดับที่ 3 ที่ว่า ให้มีการวางแผนในการทำงานอย่างเป็นระบบ ใส่ใจกับรายละเอียดต่าง ๆ ของงาน มีความดีต่ำสุด

ด้านวิมังสา แนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา ลำดับที่ 1 ที่ว่า ให้เวลาในการทำงานที่ต้องการความรวดเร็ว เพื่อความถูกต้องของงาน และจะทำให้งานมีประสิทธิภาพ มีความดีสูงสุด รองลงมาคือ ลำดับที่ 2 ที่ว่า ให้มีการตรวจสอบงานที่ทำเสร็จแล้วอย่างถี่ถ้วนทุกครั้งก่อนนำเสนอส่งเพื่อป้องกันความผิดพลาด ส่วนลำดับที่ 3 ที่ว่า ให้มีการใช้สื่อโซเชียลและการสื่อสารทั่วไปในการประสานงาน เพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถรับรู้คำสั่งได้อย่างครบถ้วน มีความดีต่ำสุด

อภิปรายผล

1. การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ด้านวิมังสา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านฉันทะ ส่วนด้านจิตตะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อภิปรายได้ว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ยึดถือหลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติงาน ซึ่งหมายถึง ธรรมแห่งความสำเร็จ โดยหลักธรรมใน อิทธิบาทธรรม ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพอใจ หมายถึง ความรักงาน พอใจกับงานที่ทำอยู่ ผู้ปฏิบัติงานจะต้องชอบหรือศรัทธางานที่ทำอยู่จะต้องพอใจที่จะทำและมีความสุขกับงานที่ได้รับมอบหมาย 2) วิริยะ ความพากเพียร หมายถึง ความขยันหมั่นเพียรกับงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานที่ได้รับมอบหมายรวมทั้งหมั่นฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ หมายถึง ความเอาใจใส่ที่จะรับผิดชอบต่องาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีจิตใจหรือสมาธิจดจ่ออยู่กับงานที่ทำรวมไปถึงมีความรอบคอบและรับผิดชอบต่องานที่ทำอย่างเต็มสติกำลัง 4) วิมังสา ความสอดส่องในเหตุและผล หมายถึง การพิจารณาพิเคราะห์และ ผู้ปฏิบัติงานต้องใช้ปัญญาในการตรวจสอบงาน รวมไปถึงความเข้าใจในงานอย่างลึกซึ้งทั้งในแง่ขั้นตอนและผลสำเร็จ ผลสัมฤทธิ์ของงาน ดังที่ พระมหาฉัตรชัย ธมมวรเมธี (ทันบาล)

(พระมหาฉัตรชัย ธมฺมวรมณี (ทันบาล), 2560) ได้ “ศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร” พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และ พระอำนาจ อธิมุตโต (เคหัง) (พระอำนาจ อธิมุตโต (เคหัง), 2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$)

2. ผลการเปรียบเทียบการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอ ชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า เพศไม่มีผลกระทบต่อการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งทั้งเพศชายและเพศหญิงมีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทั้ง 4 ด้านซึ่งอาจเป็นเพราะบุคลากรทั้งเพศชายและเพศหญิงให้ความสำคัญกับการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน เพราะถือว่าเป็นหลักธรรมที่ทำให้งานสำเร็จ บรรลุผลไปด้วยดีซึ่ง ดังที่ กนกกรภัส วงษ์ภาคนกภณ (กนกกรภัส วงษ์ภาคนกภณ, 2558) ได้ศึกษา “การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” พบว่าเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานะ ระดับการศึกษา และรายได้ พบว่าบุคลากรที่มี เพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 บุคลากรที่มีอายุต่างกัน การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า อายุไม่มีผลกระทบต่อการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งไม่ว่าอยู่ในช่วงอายุไหนบุคลากรก็มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทั้ง 4 ด้านซึ่งอาจเป็นเพราะอิทธิบาท

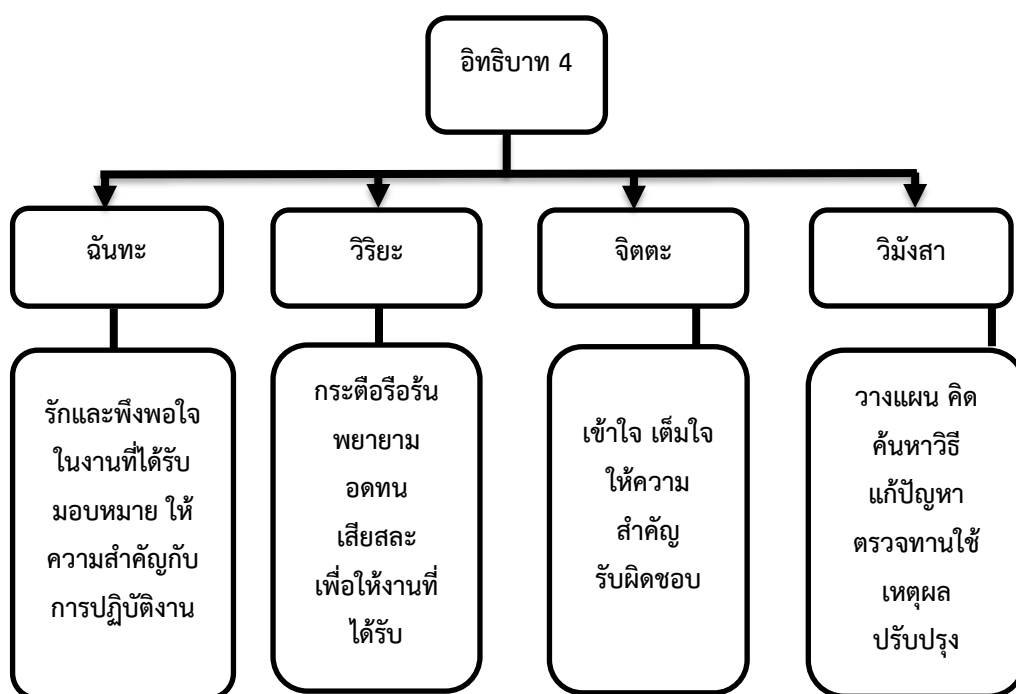

ธรรมนั้นเป็นธรรมขั้นพื้นฐานที่บุคคลทุกคนทุกช่วงอายุสามารถนำมาใช้สำหรับการปฏิบัติงานได้ ดังที่ พระพนงศักดิ์ ฐานรโต (พระพนงศักดิ์ ฐานรโต, 2558) ได้ศึกษา “การบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี” พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษารายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอลำเภอบึง อำเภอบึง อำเภอบึง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลกระทบต่อการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอบึง อำเภอบึง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งไม่ว่าจะมีความรู้ในระดับใดก็ตาม บุคลากรก็มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทั้ง 4 ด้านซึ่งอาจเป็นเพราะบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอบึงนั้นจำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานซึ่งส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบในงานที่ตนได้รับมอบหมาย ดังที่ พระพนงศักดิ์ ฐานรโต (พระพนงศักดิ์ ฐานรโต, 2558) พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน บุคลากรที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอบึง อำเภอบึง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามสถานภาพสมรสไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า สถานภาพสมรสไม่มีผลกระทบต่อการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอบึง อำเภอบึง จังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งไม่ว่าจะมีสถานภาพสมรสเป็นประการใดก็ตาม บุคลากรก็มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทั้ง 4 ด้านซึ่งอาจเป็นเพราะบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอบึงนั้นสามารถที่จะแยกแยะเรื่องการปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัวได้ ดังที่ กนกกรภัส วงษ์ภาคนกณ (กนกกรภัส วงษ์ภาคนกณ, 2558) พบว่า เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานะ ระดับการศึกษา และรายได้ พบว่าบุคลากรที่มี อายุ

สถานะ และระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน บุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า รายได้ต่อเดือนไม่มีผลกระทบต่อการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งไม่ว่าจะมีรายได้ต่อเดือนเท่าใดก็ตามบุคลากรก็มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทั้ง 4 ด้านซึ่งอาจเป็นเพราะบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอชะอวดนั้น ไม่ว่าจะอยู่ในระดับไหนผู้บริหารก็ตาม ลูกจ้างก็ตามซึ่งมีรายได้แตกต่างกัน สามารถที่จะนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ได้ทุกระดับชั้น และพระทนต์ศักดิ์ ฐานโรโต ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรีโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช นั้น สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ทุกรูปแบบ และครอบคลุมการทำงานทั้งระบบตั้งแต่การให้บริการประชาชนไปจนถึงการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ และพึงพอใจในงานที่ได้รับมอบหมายให้มีความสำคัญกับการปฏิบัติงาน เช่น การให้บริการประชาชน การรักษาความสงบในพื้นที่ และมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย มีการวางแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมได้ บุคลากรสามารถนำหลักอิทธิบาทธรรมมาปรับใช้ในกระบวนการการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ด้านวิมังสา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านฉันทะ ส่วนด้านจิตตะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

บุคลากรที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช **ด้านฉันทะ** ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน จัดอบรม สัมมนาในองค์กรเพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น ควรให้มีการมอบหมายงานให้ตรงกับตำแหน่งและประสบการณ์ของบุคลากร และเพิ่มค่าตอบแทนให้ตามความสามารถและตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย **ด้านวิริยะ** จัดซื้ออุปกรณ์ที่ทันสมัย ให้แก่บุคลากรเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน การสร้างบรรยากาศในสถานที่ทำงานให้บุคลากรได้ผ่อนคลายขณะทำงาน สร้างแรงจูงใจด้านบวกให้บุคลากรเพื่อให้งานที่ปฏิบัตินั้นสำเร็จ และจัดอบรม สัมมนา สร้างความรู้ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบ และสร้างจิตสำนึกรักองค์กร **ด้านจิตตะ** ควรให้มีการอบรมสมาธิแก่บุคลากรเพื่อให้ทำงานอย่างมีสมาธิ จดจ่ออยู่กับงาน เสริมสร้างจิตสำนึกในการทำงานและให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และให้มีการวางแผนในการทำงานอย่างเป็นระบบ ใส่ใจกับรายละเอียดต่าง ๆ ของงาน **ด้านวิมังสา** ใช้เวลาในการทำงานที่ต้องการความรวดเร็ว เพื่อความถูกต้องของงาน และจะทำให้งานมีประสิทธิภาพ ให้มีการตรวจสอบงานที่ทำเสร็จแล้วอย่างถี่ถ้วนทุกครั้งก่อนนำเสนอส่งเพื่อป้องกันความผิดพลาด และให้มีการใช้สื่อโซเชียล และการสื่อสารทั่วไปในการประสานงาน เพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถรับรู้คำสั่งได้อย่างครบถ้วน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยขอเสนอแนะข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังต่อไปนี้

1) ควรมีการศึกษาเรื่องการการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ณ ที่ว่าการอำเภอต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายและรับทราบ ถึงการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบและนำมาปรับปรุงแนวทางการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน กับการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ว่าตัวแปรแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันหรือไม่และอย่างไร

3) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงหลักธรรมต่าง ๆ ที่สามารถใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ณ ที่ว่าการอำเภอต่าง ๆ เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบว่าหลักธรรมอื่น ๆ สามารถนำมาใช้กับการปฏิบัติงานได้หรือไม่อย่างไร และให้ผลสัมฤทธิ์ในระดับใด

เอกสารอ้างอิง

กนกกรภัส วงษ์ภากนกภณ. (2558). การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง*. เรียกใช้เมื่อ 23 มีนาคม 2562 จาก <http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~jaimorn/re6.htm>

พระทองศักดิ์ ฐานโรโต. (2558). การบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2545). *ธรรมญูชีวิต*. (พิมพ์ครั้งที่ 46). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมศาสนา.

พระมหาฉัตรชัย ธรรมวรเมธี (ทันบาล). (2560). ศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอำนาจ อธิมุตโต (เคหัง). (2559). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2549). *การวิจัย*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2559). *อิทธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 สร้างการทำงานให้เป็นสุข*. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2562 จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/31022-อิทธิบาท%204%20สังคหวัตถุ%204%20สร้างการทำงานให้เป็นสุข.html>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2555). *รายงานการวิจัย ความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจ ของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- Best J. W., & James V. K. (1986). *Research in Education*. 5th ed. New Jersey: Prentice Hall Inc.